

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział I. Nieprzystosowanie społeczne dzieci i młodzieży	13
1.1. Adaptacja społeczna – kryteria przystosowania społecznego i dojrzałości psychospołecznej	13
1.2. Nieprzystosowanie społeczne i jego miejsce w naukach społecznych	20
1.3. Fenomen nieprzystosowania społecznego	24
1.4. Koncepcja nieprzystosowania społecznego oraz propozycja diagnozowania zjawiska w interpretacji L. Pytki	37
1.5. Czynniki i mechanizmy zwiększające ryzyko nieprzystosowania społecznego dzieci i młodzieży	41
Rozdział II. Sytuacja psychopedagogiczna dzieci wychowujących się w rodzinach czasowo niepełnych z powodu migracji zarobkowej	55
2.1. Dynamika procesów migracyjnych w kontekście przemian społeczno-gospodarczych	56
2.2. Zmiany w strukturze i funkcjonowaniu współczesnych rodzin	62
2.3. Rodziny migrujące jako kategoria rodzin niepełnych czasowo	66
2.4. Brak ojca lub matki w świetle badań psychologiczno-pedagogicznych	69
2.5. Realizacja funkcji opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach niepełnych czasowo	77
2.6. Ryzyko nieprzystosowania społecznego dzieci z rodzin niepełnych czasowo z powodu migracji zarobkowej	85
Rozdział III. Podstawy metodologiczne badań własnych	93
3.1. Przedmiot, strategia i cel badań	93
3.2. Problemy i hipotezy badawcze	95
3.3. Operacjonalizacja zmiennych	97
3.4. Metoda, techniki i narzędzia badawcze	99
3.5. Teren, dobór próby i organizacja badań	104
Rozdział IV. Społeczne funkcjonowanie dzieci w warunkach migracji zarobkowej jednego z rodziców	115
4.1. Funkcjonowanie dzieci z rodzin migracyjnych w roli ucznia	116
4.1.1. Obraz nieprzystosowania szkolnego dzieci z rodzin migracyjnych	118

4.1.2. Czynniki biopsychiczne i socjokulturowe występujące w życiu dziecka	124
4.1.3. Czynniki rodzinne występujące w życiu dziecka	127
Wnioski	135
4.2. Zachowania antyspołeczne dzieci z rodzin migracyjnych	136
4.2.1. Nasilenie zachowań antyspołecznych wśród dzieci z rodzin migracyjnych	137
4.2.2. Czynniki biopsychiczne i socjokulturowe występujące w życiu badanych	141
4.2.3. Czynniki rodzinne obecne w życiu badanych	143
Wnioski	149
4.3. Funkcjonowanie dzieci z rodzin migracyjnych w roli członka grupy rówieśniczej	150
4.3.1. Nieprzystosowanie rówieśnicze dzieci z rodzin migracyjnych	151
4.3.2. Czynniki biopsychiczne i socjokulturowe obecne w życiu badanych	154
4.3.3. Czynniki rodzinne występujące w życiu badanych	156
Wnioski	161
4.4. Funkcjonowanie dzieci z rodzin migracyjnych w roli dziecka w rodzinie	162
4.4.1. Nieprzystosowanie rodzinne dzieci z rodzin migracyjnych	162
4.4.2. Czynniki biopsychiczne i socjokulturowe obecne w życiu badanych	167
4.4.3. Czynniki rodzinne występujące w życiu badanych	168
Wnioski	173

Rozdział V. Sytuacja rodzinna dzieci nieprzystosowanych społecznie

– analiza indywidualnych przypadków	175
5.1. Sytuacja socjoekonomiczna i kulturowa rodzin czasowo niepełnych z powodu migracji zarobkowej	176
5.1.1. Obraz migracji	176
5.1.2. Struktura i warunki materialno-bytowe rodzin migracyjnych	183
5.1.3. Historie życia rodzin migracyjnych i kontakty ze środowiskiem lokalnym	191
5.2. Atmosfera życia rodzinnego w kontekście uwikłania w proces migracji zarobkowej z perspektywy dziecka	199
5.2.1. Klimat emocjonalny i więź rodzinna	199
5.2.2. Czas wolny spędzany z rodziną	203
5.2.3. Orientacja intelektualno-kulturalna	208
5.3. Relacje pomiędzy rodzicami rozłączonymi na skutek migracji zarobkowej	211
5.3.1. Stosunki emocjonalne panujące między rodzicami	211
5.3.2. Konflikty pomiędzy rodzicami rozłączonymi na skutek migracji zarobkowej	220
5.3.3. Komunikacja pomiędzy rodzicami rozłączonymi na skutek migracji zarobkowej	224

5.4. Sytuacja opiekuńczo-wychowawcza	232
5.4.1. Wymagania wobec dzieci i ich kontrola w rodzinach migracyjnych	233
5.4.2. Trudności wychowawcze występujące w rodzinach migracyjnych	240
5.4.3. Postawy dziecka wobec czasowej niepełności rodziny z powodu migracji zarobkowej jednego z rodziców	244
5.5. Modele funkcjonowania rodzin czasowo niepełnych z powodu migracji zarobkowej jednego z rodziców	250
5.5.1. Migracja zarobkowa jako przyczyna ujawnienia konfliktów (przykład Moniki)	250
5.5.2. Migracja zarobkowa jako uniknięcie konfrontacji z problemami rodzinnymi (przykład Konrada)	252
5.5.3. Migracja zarobkowa jako czynnik sankcjonujący rozpad rodziny (przykład Mikołaja)	253
5.5.4. Migracja zarobkowa jako przyczyna wystąpienia problemów rodzinnych (przykład Michała)	255
5.5.5. Migracja zarobkowa jako czynnik inicjujący nieakceptowane zmiany (przykład Pameli)	256
5.5.6. Migracja zarobkowa jako dominujący czynnik określający zasady funkcjonowania rodziny (przykład Anety)	258
5.5.7. Migracja zarobkowa jako czynnik poprawiający funkcjonowanie rodziny niewydolnej opiekuńczo i wychowawczo (przykład Pauliny)	259
Zakończenie	261
Aneks	273
Spis tabel	279
Spis rysunków	282
Bibliografia	285